

Verslag Algemene Ledenvergadering

Waterschappen

Nieuws uit de regio's

Wandelen en politiek

Ardennen

jaargang 3, nummer 3, oktober 1997
lopend vuur

lopend vuur *Inhoud*

is het ledenblad van *Te Voet*, Vereniging van Wandelaars. Lopend Vuur verschijnt drie maal per jaar. De leden van *Te Voet*, die minimaal f 25,00 kontributie per jaar betalen, ontvangen het blad gratis. Abonnementen voor niet-leden f 15,00 per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch met een jaar verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk wordt opgezegd bij de ledenadministratie.

Voorzitter

Vladimir Mars
Westzaanstraat 37hs
1013 NA Amsterdam
020-6841282

Secretaris

Eeffien Huizing
Bernhardlaan 10
2851 XD Haastrecht
0182-501483

Penningmeester

Frans Osseweijer
Lindelaan 79
3319 XJ Dordrecht
078-6160576

Ledenadministratie

Edith Leclercq
Waldecklaan 24
1405 CR Bussum
035-6935862

Eindredactie

Jan Hogenbirk
Opmaak
Dolf Middelhoff, Amstelveen
Digitale druk
ABC Copyprint, Amsterdam

Van de redactie	1
Verslag Algemene Ledenvergadering	2
Uit de regio's	4
Wandelen in de politieke schijnwerper	9
Het Scheperspad	11
Agrotoerisme Drente	12
Actiethema Waterschappen	13
Ardennen, nieuwe GR	14
Boekbespreking	15
Ingezonden brieven	16
Regio-contactadressen	19
Bon voor nieuwe leden	19

Verschijning 1998

Lopend Vuur is verschenen in januari, april en oktober. Ons streven is in 1998 Lopend Vuur vier maal te laten verschijnen. Uiterste data voor het inleveren van kopij:

februari-nummer	20 december 1997
mei-nummer	30 maart 1998 <i>15 maart</i>
september-nummer	31 augustus 1998
december-nummer	30 oktober 1998.

Kopij aanleveren op 3,5"-floppy. Bij voorkeur in WP 5.1 of recenter, eventueel in ASCII. Verzoek in elk geval geprinte tekst mee te sturen. Foto's/tekeningen zijn bruikbaar. S.v.p. duidelijk voorzien van naam fotograaf, plaats van opname, alsmede verlangde begeleidende tekst.

Redactioneel

Dit is al weer het derde nummer van Lopend Vuur in deze vorm. Uit reacties van leden blijkt, dat de nieuwe opzet goed voldoet.

Het ontbreken van voldoende kopy is nog steeds een groot probleem. Vooral dit nummer gaat hieraan mank, maar in verband met de vele geplande wandelingen was verder uitstel bij de verzending niet verantwoord.

Ik zal maar aannemen, dat het ontbreken van voldoende interessante artikelen een gevolg is van de mooie nazomer. Dat geeft dan tenminste enige hoop voor de toekomst.

Ik doe een beroep op eenieder, die iets interessants over 'Wandelen in Nederland' te melden heeft, daarover iets op papier te zetten voor een volgend nummer van Lopend Vuur. Het gaat daarbij niet zozeer om reisverhalen, als wel om artikelen die betrekking hebben op wezenlijke zaken, die in principe van belang zijn voor elke wandelaar.

Jan Hogenbirk

* Kopy voor de volgende Lopend Vuur uiterlijk 20 december 1997 in mijn bezit. Op floppy 3,5" in WP 5.1 of recenter, eventueel in ASCII. Graag met geprinte tekst.

NIEUW!

T-shirts van Te Voet

Len Munnik, de bekende cartoonist van het dagblad Trouw, heeft bijna drie jaar geleden geheel belangeloos een mooi logo voor onze vereniging gemaakt. We hebben de mogelijkheid om het op T-shirts te laten drukken. Je kunt dus nu laten zien dat je een steunpilaar bent voor de wandelloobby. Ook voor promotieactiviteiten is het een mooie aandachtstrekker. Kleur wit met zwarte opdruk; maten M, L, en XL. De prijs bedraagt f 26,00 incl. verzendkosten.

Je krijgt het in je bezit door het bedrag over te maken op giro 372685 t.n.v. penningmeester Te Voet Dordrecht onder vermelding van T-shirt + de maat.

Verslag van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op 14 juni 1997 in Woerden

Een groot deel van de deelnemers aan de vergadering verzamelde zich om 11.00 uur bij station Woerden om met de bus naar Woerdense Verlaat te gaan. Vandaar werd een wandeling gemaakt over de Grechtkade, een onverhard wandelpad; mede door de inspanningen

van leden van *Tē Voet* wordt dit pad voorlopig niet geasfalteerd. Omdat er ook andere belangen zijn zullen we als wandelaars attent moeten blijven! Als blijk van waardering voor dit besluit van de gemeente Woerden kreeg wethouder De Jong voor de aanvang van de vergadering de Vergulde Wandelschoen, de wisselprijs voor 'de meest wandelvriendelijke gemeente', uitgereikt.

De zakelijke onderwerpen kostten niet veel tijd. Het Verslag van de vorige vergadering werd goedgekeurd; een ruimer gebruik van moderne communicatietechnieken werd aanbevolen. Jaarverslag van de penningmeester en begroting 1997 werden eveneens zonder veel discussie goedgekeurd.

Naar aanleiding van het verslag van de vereniging werden vooral de mogelijkheden en de problemen van de regio-contacten besproken. Het is plezierig dat er nu ook een contact is voor het Oostelijk deel van Noord-

Brabant en het Noordelijk deel van Limburg.

Twee leden van het Algemeen Bestuur traden af: Jan Hogenbirk en Rob Wolfs. De eerste zal zich blijven inzetten voor Lopend Vuur als voorzitter van een Redactiecommissie. Vorming van een dergelijke commissie is dringend gewenst, want het vele werk komt nu al te zeer op de schouders van één persoon neer. Wie belangstelling heeft wordt uitgenodigd zich te melden bij de secretaris van het bestuur. Door gewijzigde omstandigheden in de privé-sfeer moest Wim de Jong het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur beëindigen; zijn omvangrijke werk als secretaris wordt overgenomen door Eeffien Huizing. Door herschikking van taken denkt het bestuur met zeven in plaats van negen leden verder te kunnen gaan.

Jan Rijnsburger had het grootste deel van het werk gedaan ter voorbereiding van het Beleidsplan voor 1997/1998, dat ter vergadering vastgesteld werd. Het belangrijkste werk zal in de regio's gedaan moeten worden; het bestuur zal zoveel mogelijk voor ondersteuning zorgen. Het zal afhangen van de tijd die de regio-contactpersonen – en andere leden die in de regio's actief willen zijn – erin kunnen en willen steken in hoeverre de doelstellingen gehaald zullen worden.

Vooraf met betrekking tot de Belangenbehartiging zou er meer menskracht beschikbaar moeten zijn. De

bedreiging van de onverharde paden door het oprukkende asfalt is op provinciaal niveau gemakkelijk te constateren – de bestrijding is des te lastiger – maar wat er in de gemeenten gebeurt is aan niet-inwoners vaak te laat bekend. Het is daarom nuttig als ieder lid van *Tē Voet* alle 'onregelmatigheden' op wandelgebied zo spoedig mogelijk meldt bij de regio-contactpersoon of het bestuur.

Een goed gebruik van de mogelijkheden om in de publiciteit te komen moet leiden tot een groter aantal (actieve) leden; voor de mensen die als standhouder op beurzen optreden, is een T-shirt met het logo van *Tē Voet* geproduceerd. Ook onze leden kunnen in het bezit komen van zo'n T-shirt door het bij de secretaris te bestellen.

Lopend Vuur zal met een grotere regelmaat moeten verschijnen; als eerder gemeld moet er dus op korte termijn een redactiecommissie komen. Voor een goede communicatie is het gewenst dat aan de ontwikkelingen in Wandelland ruime aandacht gegeven wordt. De contactpersonen in de regio zullen daarom berichten over hun ervaringen; aan de gewone – maar daarom niet minder belangrijke – leden wordt gevraagd hun kennis door te geven aan de redactiecommissie. Naast Lopend Vuur zullen de regionale Nieuwsbrieven berichten over de regio bevatten.

De dienstverlening aan de leden uit zich in de regio in kennismakingswandelingen voor nieuwe leden. In de nieuwsbrieven staan aankondigingen

van wandelingen en andere activiteiten (wandelaarscafé's en begeleide wandelingen), die georganiseerd zijn door *Tē Voet* al of niet in samenwerking met andere organisaties. Alleen als er voldoende belangstelling voor bestaat kan in een regio een wandelmaatjes-service opgezet worden. Leden die belangstelling daarvoor hebben doen er goed aan dat bij de regio-contactpersoon bekend te maken.

Na een bespreking van het overleg met andere organisaties, de 'fietspadisering' in Twente en enkele verenigingstechnische zaken en de vraag naar de 'meest-wandelvriendelijke gemeente' in 1998 ging iedereen naar huis.

Frans Osseweijer

Regio Zuid-Holland

Weer een goed gevuld programma voor het najaar van 1997. We gaan door met de samenwerking met het Nivon. Een nieuwe co-productie is 'Zuid-Holland langs LAW's'. Een maandelijks terugkerende wandeling die voert langs verschillende lange-afstand-wandelpaden (LAW's) door de provincie. En misschien doen we ook nog stukjes van Noord-Holland en Utrecht aan.

De komende kennismakingswandeling is in de Krimpenerwaard. Met name nieuwe leden zijn dan welkom om mee te wandelen. Verder nog even aandacht voor de Voetpadendagen 1997. De regio Zuid-Holland biedt een fraaie wandeling aan door een onverwacht groen stukje van de Randstad. Lekker centraal en goed te bereiken met openbaar vervoer, zowel vanuit Den Haag als vanuit Rotterdam. Natuurlijk zijn leden uit andere regio's ook welkom bij onderstaande activiteiten!

Zondag 12 oktober Voetpadendagen 1997: Wandeling van *Te Voet* Z-H: 'Langs de Groenblauwe slinger'. Van NS-station Pijnacker naar NS Schiedam-Nieuwland (ca. 17 km). Start van de begeleide wandelingen (met gids): 10.00 uur en 11.00 uur. De route kan ook individueel worden gelopen met behulp van routebeschrijving en kaartje. Te koop van 11.00 uur tot 14.00 uur bij NS-station Pijnacker. Zie verder de Voetpaden-

krant of bel de regio-coördinator (015-2622231).

Zondag 26 oktober Praat en wandel mee in Café Goejanverwelle in Hekendorp. Hier zal Steven van Schuppen (schrijver, uitgever, en wandelaar van het eerste uur) de mogelijkheden en onmogelijkheden handen en voeten geven. Aanvang 12.00 uur. Om te weten waarover je praat worden er voorafgaand aan het wandelcafé twee wandelingen georganiseerd naar Hekendorp.

Vanuit Oudewater: vertrek busstation 10.30 uur; vanuit Gouda: vertrek NS Centraal 10.00 uur; voor wie niet wandelen wil: Bus ZWN lijn 180 Gouda-Utrecht, halte Hekendorp.

Auto: in Hekendorp is weinig ruimte; daarom parkeren aan de provinciale weg bij landbouwcoöperatie Welkoop, halverwege Haastrecht-Oudewater. Voor wie verder wandelen wil: Na afloop worden er retourwandelingen georganiseerd richting Gouda en Oudewater.

Info: regio Zuid-Holland: Jan Rijnsburger 015-2622231 en Eeffien Huizing 0182-501483, regio Utrecht: Nico Hoogerbrug 030-6040722.

Zondag 2 november Zuid-Holland langs LAW's (1). *Te Voet* en Nivon Rotterdam samen. Van Hoek van Holland naar Den Haag. Start om 10.00 uur vanaf NS-station Hoek van Holland-Haven (info bij Nivon: 010-4118824).

Zondag 30 november Wandelcafé Nivon Rotterdam (Dirk Smitsstraat 76, 010-4118824). Thema nog niet bekend. Open vanaf 11.30 uur.

Zondag 7 december Zuid-Holland langs LAW's (2). *Te Voet* i.s.m. Nivon Rotterdam. Van Den Haag naar Katwijk (of Noordwijk). Start om 10.00 uur bij het eindpunt van tramlijn 11 (Zeerustweg, bij boulevard). Beginpunt lijn 11 is bij NS Den Haag HS (info bij Nivon: 010-4118824).

Zondag 14 december Gepland kennismakingswandeling 'Winter'. Plaats en tijd nog vast te stellen. Informatie t.z.t. bij Eef Boeve (015-2126833).

Tot slot wat praktische punten:

- De regio zoekt nog mensen die willen helpen met het maken van de volgende nieuwsbrief (gepland januari/februari 1998). Bij voorkeur in bezit van een computer met Word of WP en beschikbaar vanaf november 1997.

- De regio-coördinator gaat verhuizen. De komende periode ben ik dus even buiten beeld voor activiteiten van *Te Voet*. Tussen 15 oktober 1997 en 1 januari 1998 kun je met vragen over de betreffende regio-activiteiten bellen met de hierboven vermelde contactpersonen. Andere vragen of reacties in deze periode graag alleen per brief. Mijn nieuwe adres na 15 november 1997 wordt: Voorstraat 36, 3135 HX Vlaardingen.

Jan Rijnsburger

Wie helpt?

Oproep 1

Voor het samenstellen van een 'wandemap van en voor wandelaars' wil ik ook jouw wandeling ontvangen (routes van 20 - 25 km of meerdaagse wandelingen). Routebeschrijving en kaartje graag naar mijn adres opsturen: Van der Lelijstraat 15 III, 2614 EC Delft. Vragen? Bel dan even: 015-2126833. Eef Boeve.

Oproep 2

De Stichting LAW heeft vrijwilligers nodig die het Pelgrimspad gaan beheren. Dat betreft vooral het aanbrengen en onderhouden van de rood-witte markering. *Te Voet* is gevraagd hieraan een bijdrage te leveren. Het gaat met name om het traject door Zuid-Holland. Heb je interesse? Neem dan even contact op met mij: 0182-501483. Eeffien Huizing.

Regio Overijssel

Wandelend en natuurminnend nederland werd in de herfst van 1996 opgeschrikt door het bericht dat de bestuurlijke Regio Twente het plan had om voor een bedrag van tien miljoen gulden ruim 100 km langs zandwegen liggende fietspaden tot 1,50 m breedte te verharderen.

Dit is slechts fase 1. Om misverstanden te voorkomen: er is sprake van een meertrapsraket. De verwoestingen zullen een ambitieuze rakettenbouwer niet beschamen. De provincie wil op termijn dus nog meer verharding dan genoemde 100 km!

'Ruimhartig' stelde dezelfde regio f 25.000 beschikbaar voor wandelpaden. Maar daar zijn inmiddels al vraagtekens bij geplaatst. Er zijn (financiële) grenzen, nietwaar?

Mede door langdurige acties van de Regio Overijssel van *Té Voet* is er een bundeling van tegenstanders ontstaan, die in krant, radio en zelfs op TV hun protest heeft laten horen. Een gesprek tussen asfalteerders en wandelaars heeft voor enige toenadering gezorgd. Maar sluipenderwijs gaat de afbraak van het Twentse landschap inmiddels onverdroten voort.

Dit heeft zeer veel tijd en inspanning gevraagd van de te weinige actieve mensen binnen de regio. De gebruikelijke regio-activiteiten (wandelingen, dienstverlening, pr) konden door diezelfde mensen niet ook nog worden gedaan. Een beroep op anderen om iets over te nemen, werd helaas niet beantwoord.

We willen proberen om tot een effectie-

tievere en gelijkwaardiger taakverdeling te komen. Goed 'bemensde' commissies op de thema's belangenbehartiging, dienstverlening en publiciteit zijn voorwaarde voor een gezonde regio. Spreiding over Flevoland/Noordwesthoek/Zwolle, Salland en Twente is nodig. Een regelmatig verschijnende 'Loopmare' is wenselijk om de grote regio samenhang te geven.

We doen een dringend beroep op alle leden om in beweging te komen. Zich bewegen moet een wandelaar toch aanspreken? Meld je z.s.m. met wat je bijdrage kan zijn. Als allen, die reeds eerder toezeggingen deden, dit waar maken, dan hebben we al een start gemaakt. Maar ook van anderen zullen we steun nodig hebben.

Eén jaar geven we onszelf om een krachtige regio op te bouwen....!

<i>Gé Westgeest</i>	<i>Theo van Dijk</i>
<i>Ganzenmarkt 22</i>	<i>Borg Ekenstein 71</i>
<i>7631 EN</i>	<i>7608 GX</i>
<i>Ootmarsum</i>	<i>Almelo</i>
<i>0541-293351</i>	<i>05466-868209</i>

Regio Noord-Holland

Zondag 30 november Rondwandeling langs deels onbekende paden in de omgeving van Groet ± 16 km. Vertrek: 10.30 uur. De juiste vertrekplaats is nog niet bekend. Nadere informatie verstreken Wouter Kleijn 020-6944147 en Ank Buis 023-5270938.

Wouter Kleijn

Regio Noord-Brabant

Deze regio organiseert voor de komende maanden de volgende wandelingen:

Op 11 oktober maken we een wandeling over de Strabrechtseheide. We wandelen van Heeze naar Lierop waar we een horecagelegenheid bezoeken. Vandaar wandelen we terug naar het startpunt via een andere route. De lengte van de wandeling is ongeveer 20 km. We verzamelen om 11.00 uur bij Tapperij de Zwaan, naast de ingang van het kasteel, Kapelstraat 23 in Heeze. Bijdrage in de kosten f 1,50. Opgeven bij Emilie Koolen 0492-381977 of Mieke Giezeman 0411-622390.

Op 22 november maken we een wandeling vanuit Oirschot naar het gebied Mortelen. Lengte wandeling 20 km. Horecagelegenheid op 10 km. Oirschot is te bereiken met bus 141 en 142. Uitstappen halte Markt. We verzamelen bij Café 'de Wildeman' op de Markt, om 11.00 uur. Bijdrage in kosten f 1,50. Opgeven zie boven.

Op 13 december maken we wederom de wandeling, die gepland was voor 15 juni j.l. Doordat verschillende mensen moesten afhaken heeft deze wandeling geen doorgang gevonden. De wandeling start in Aarle-Rixtel, gaat via de Stiphoutse bossen naar het natuurgebiedje de Ruweeuwswels te Lieshout. Vandaar lopen we langs het Wilhelminakanaal naar het café van de Bavaria-brouwerij waar we een stop willen maken. Via het Wilhelminakanaal en de velden lopen we

terug naar Aarle-Rixtel. Tot slot passeren we één van de weinig bewaardgebleven 'hagelkruisen' uit de middeleeuwen. De wandeling is ongeveer 20 km lang. Verzamelen om 11.00 uur bij Eetcafé 'de Gieterij', Dorpsstraat 4 te Aarle-Rixtel, schuin tegenover de kerk. Aarle-Rixtel is per openbaar vervoer te bereiken met trein tot Helmond en dan met bus. Ook de treintaxi komt in Aarle-Rixtel. Kosten f 1,50. Opgeven zie boven.

Regio Noord

Langzaam maar zeker komen er meer deelnemers voor onze maandelijke wandelingen. We kunnen ook op steeds meer mensen een beroep doen om een wandeling te organiseren of om een bijdrage te leveren aan onze Nieuwsbrief. We zijn blij te merken dat onze vereniging duidelijk in een behoefte voorziet.

In het noorden zijn er gelukkig nog wandelmogelijkheden volop aanwezig; veel meer dan in een groot deel van Nederland. We moeten er met ons allen echter voor zorgen dat het zo blijft. Wees daarom alert op nieuwe bestemmingsplannen en wijzigingen in de reeds bestaande. Voorkomen is beter dan genezen!

Elke maand wordt er door onze regio een wandeling georganiseerd. De data zijn: 11-10, 16-11, 13-12 en 11-1. Voor meer informatie: Lineke Withaar Reinder Brolsmawei 21 8915 DE Leeuwarden telefoon/fax 058 2155492.

Lineke Withaar

Regio Utrecht

Er is sinds dit voorjaar weer enige vooruitgang geboekt. In het Noorderpark, tussen Utrecht en Loosdrecht, is eind augustus een nieuw wandelpad geopend. Dit wandelpad, dat onder auspiciën van SBB is aangelegd, volgt de oude legakkers, tussen de pet- of trekpaten door. Het pad biedt de mogelijkheid om een doorsteek te maken tussen Westbroek (Kerkdijk) en Loosdrecht (Kanaaldijk), maar rondwandelen kan ook. Bij het startpunt op de Kerkdijk is een ruime fietsenstalling aanwezig. Door de openstelling van de Polder het Huis te Hart ontstaat er via de Kanaaldijk, Tienhovensekanaal, Oud Maarsseveen en de Kerkdijk een rondwandeling van circa 15 kilometer.

Het informatiebord aan het begin van het Bert Bospad geeft inzicht in het ontstaan van trilveen en het 'natuurlijke' uiterlijk van een voormalig veengebied. Het trek- of petgatenland- schap is alleen ontstaan als gevolg van de vervening. De zogeheten legakkers hadden geen ander doel dan een plaats te hebben om het natte omhoog getrokken veen te drogen. Het veen werd als het ware op de smalle akker (overgebleven strook land) gelegd. De stabiliteit van deze legakkers is niet erg groot, maar ze blijven door de onderlinge samenhang van het veen staan.

Te Voet heeft in het ontstaan van het Bert Bospad geen rol van betekenis gespeeld, anders dan dat we in een erg laat stadium bij het project Noorderpark betrokken zijn geraakt. Maar dankzij deze betrokkenheid zijn we actief bij de verdere ontwikkeling

en invulling van een aantal projecten betrokken. Hierbij denken we aan de plannen voor Groenraven-Oost, Langbroekerwetering, Leidsche Rijn, rond Haarzuilens in het Groene Hart van Holland en er zijn mogelijk nog kansen in de Lopikerwaard.

Nieuwe leden krijgen dit najaar nog een enquête toegestuurd. De enquête dit voorjaar heeft een aantal positieve reacties opgeleverd van mensen die actief de doelen van *Te Voet* willen uitwerken. Maar met het grote aantal nieuwe projecten is de inzet van nieuwe en meer actieve leden altijd welkom. Onder het motto vele handen maken licht werk en alle kleine beetjes helpen. Dus ook iemand, die maar eens per kwartaal een gebied wil verkennen of knelpunten wil signaleren is van harte welkom. Iemand die voor een bepaald gebied een creatieve oplossing heeft en dit kwijt wil kan bij de regio-coördinator terecht.

De eerstkomende wandelingen van *Te Voet* vinden plaats op 11 en 12 oktober 1997. Deze tochten worden georganiseerd in het kader van de landelijke Voetpadendagen. Hierbij starten we op zaterdag om 11.00 uur en zondag om 13.00 uur. De bus rijdt dan naar Slikkendam en we lopen via de Grechtkade weer naar Woerden.

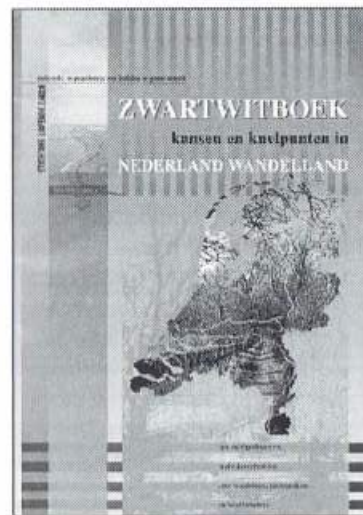
Nico Hoogerbrug

Wandelen in de politieke schijnwerper

Wandelend Nederland organisatorisch verzameld binnen het Wandelplatform wil in 1997, voorafgaand aan de verkiezingen in 1998 en 1999, een dringend advies afgeven. Daarom hebben 17 organisaties, waaronder *Te Voet*, de koppen bij elkaar gestoken en een lijst van vijftien punten opgesteld.

Vijftien stappen op weg naar een bewandelbaarder Nederland. Deze dringende adviezen verpakt in de nota 'Pas op Wandelaars' worden samen met het 'Zwartwitboek' op 13 oktober in Nieuwspoor aan politiek Den Haag aangeboden. Het Zwartwitboek is in opdracht van het Wandelplatform geschreven door Stichting Lopende Zaken. Het bevat concrete gevallen van nieuwe kansen en bedreigingen. Beide nota's samen geven een goed beeld van de wensen en de knelpunten.

Hierna volgt een bloemlezing uit de Stappen.

Omslag
Zwartwitboek

Stap 3 Een samenhangend netwerk van wandelroutes

Probleem: Beleid m.b.t. het behoud en de aanleg van wandelpaden heeft een ad hoc karakter dat in hoge mate volgend is op het beleid voor andere functies in het landelijk gebied, b.v. voor landinrichting, gebiedsvisies voor natuurbeleid, stedenbouw, verkeer en vervoer.

Oplossing: De ontwikkeling van een samenhangend beleid voor wandelpadennetwerken dient op regionale schaal plaats te vinden met een duidelijke relatie tot het landelijke netwerk. Op regionaal niveau moeten wandelpadennetwerken worden ontwikkeld en geïntegreerd in het regionale ruimtelijke beleid, zoals landinrichting, streekplannen, bestemmingsplannen, fiets- en voetpadenplannen.

Stap 6 Openbare wegen in het veld herkenbaar

Probleem: De openbaarheid voor wandelaars van wegen en paden is in het veld niet altijd zichtbaar.

Oplossing: Verplichting om alle wegen en paden die in het veld niet herkenbaar zijn als openbare weg te voorzien van de aanduiding 'openbare weg' of 'voetpad', naar het voorbeeld van de Britse public footpaths.

Stap 8 Introductie nieuw bord fiets-voetpad

Probleem: Fietspaden hebben vaak een gecombineerde functie: fiets- en voetpad. Zowel fietsers als wandelaars zijn zich daar vaak niet van bewust, waardoor onveilige situaties ontstaan.

Oplossing: Een nieuw bord 'fietsvoetpad' en/of een onderbord 'ook voetpad' moet worden geïntroduceerd voor fietspaden met tevens een duidelijke wandelfunctie.

Stap 9 Compensatie van wandelfunctieverlies

Probleem: Nog steeds gaan er wandelmogelijkheden verloren door landinrichting, stedenbouw, infrastructurele werken en de verharding van paden t.b.v. fietsers.

Oplossing: Het verlies van wandelmogelijkheden dient voorkomen te worden, of anders gecompenseerd door elders wandelmogelijkheden te creëren. Indien fysieke compensatie niet mogelijk is moet een deel van het budget voor grote infrastructurele werken gereserveerd worden in een wandelpadenfonds, waaruit op een later tijdstip voorzieningen kunnen worden betaald.

Stap 14 Overheidsterreinen toegankelijk voor publiek

Probleem: Overheidsterreinen zijn dikwijls niet of beperkt opengesteld voor publiek.

Oplossing: Staatsgrond (domeinen, defensie, waterschappen, staatsbosbeheer) is in beginsel gemeenschapsbezit en dient opgesteld te zijn, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om dat niet te doen.

Het 40 pagina's tellende Zwartwitboek, dat in elf hoofdstukken de kansen en knelpunten in Nederland wandelland weergeeft, is verplichte literatuur voor de belangenbehartiger. De

schrijvers zijn van mening dat 'zendingswerk' voor wandelen allereerst op lokaal en regionaal niveau moet gebeuren. Als het draagvlak in de streek ontbreekt, blijven zelfs de mooiste plannen dode letters in de laden van ministeries en provinciehuisen. Vandaar dat ook het hele Zwartwitboek vol staat met suggesties hoe op lokaal en regionaal niveau in te haken op initiatieven en ontwikkelingen, hoe bondgenoten te vinden en coalities te sluiten.

Maar draagvlak alleen is niet genoeg. Bemoeienis van bovenlokale en bovenregionale overheid blijft geboden. Financiële middelen en adequate beleidsinstrumenten zijn noodzaak.

Op de laatste pagina wordt een suggestie gedaan die het waard is te overdenken. 'Geld is weliswaar niet alles, maar er is zo nu en dan toch wel heel wat aardigs en nuttigs mee te doen. Soms valt een bepaald project werkelijk buiten alle prijzen: geen herinrichting in voorbereiding, geen eigendom van een waterschap, geen recreatieschap dat de wandelfakkelt wil overnemen, geen geldzakken in het kader van Waardevol Cultuurlandschap of Plattelandsvernieuwing, geen Brusselse vleespotten. In zulke gevallen zou het goed zijn als er wandelpadenfondsen zouden bestaan... Fondsen die gevuld worden met particuliere gelden en overheids gelden, bemenst door vertegenwoordigers uit de wandelwereld, de natuur- en landschapsbescherming en uit de hoek van de groene recreatie. Uitkeringen kunnen worden gedaan voor de aankoop van (stroken) grond, bekostiging van substantiële voorzieningen voor het op-

lossen van knelpunten (en brug, een zelfbedieningspompje, een voetgangerstunneltje). Uitgekeerd wordt alleen als alle ander bedelpogingen gefaald hebben en bij voorkeur aan organisaties die wandelen en behoud en versterking van natuur en landschap expliciet in hun doelstelling hebben vermeld. Een zekere striktheid is hier geboden om oneigenlijk gebruik te voorkomen'.

Vladimir Mars

* Beide nota's zijn te bestellen bij: Secretariaat
Wandelplatform, Postbus 846, 3800 AV
Amersfoort.

Nog eens Holten Het Scheperspad

In de slepende kwestie van het wettelijk openbare, maar feitelijk afgesloten, Scheperspad in Holten is weer wat beweging gekomen, schreef ik in het vorige nummer van Lopend Vuur.

De Zwolse rechtbank droeg de gemeente op een schikking te treffen met die ene dwarsliggende bewoner van het zuiddeel van het pad, de heer Meijer (zie schetskaartje van de Holteren in het nieuwe Zwartwitboek van het Wandelplatform). Toen de gemeente hier niet in slaagde en de opdracht terug had gegeven, beval de rechter de toegankelijkheid zonodig met bestuursdwang te herstellen. Eind juni besloot B&W na lang dralen dit vonnis uit te voeren, zo meldt Nemo in het najaarsnummer van De Vrije Wandelaar. Dwarsligger Meijer heeft zich echter vastgebeten in juridi-

sche tegenprocedures, waarschijnlijk in de hoop van: uitstel komt afstel. Eerst eiste hij als partij erkend te worden in het hoger beroep tussen Nemo en de gemeente. Dit werd afgewezen door de rechtbank en ligt nu in hoger beroep bij de Raad van State. Vervolgens ging hij in beroep tegen het recente besluit van de gemeente om bestuursdwang toe te passen. Deze zaak werd door de rechtbank meteen doorverwezen naar de Raad van State. En als de gemeente hem daadwerkelijk gaat verplichten het pad open te stellen, zal deze villabewoner ongetwijfeld weer bezwaar maken en na afwijzing in beroep gaan. Bij zo'n bericht voel ik toch sterk de neiging in me opkomen om, omzwermd door een stoottroep van *Tè Voet-ers* onder aanvoering van onze Overijsselse voorganger Gé Westgeest, met een bulldozer of een shovel door het illegale stuk van Meijer's reusachtige voortuin heen te razen en zo een doorbraak te forceren. Het is toch van de gekke dat er zó met de Wegenwet en de Wegenlegger gesold wordt en wandelaars daar de dupe van worden! In de wetenschap dat bij een blokkade door -pakweg woedende boeren- van de A1 of de N344 in de buurt B&W terstond de ME zou inschakelen. Dat zoiets een historisch pad moet overkomen, een oeroude schaapsdrift, waarlangs eeuwenlang de schaapherders of schepers hun dieren vanuit het dorp naar de gemeenschappelijke heidevelden op de Holtersberg plachten te drijven. het is godgeklagd. Pikken we dat, *Tè Voet-ers*? Hoelang laten we nog over ons heenlopen?

Vladimir Mars

Agro-toerisme

Wandelen en overnachten bij de boer nu ook in Drente

In de twee vorige nummers schreef ik al uitvoerig over mijn goede ervaringen met nieuwe boerderijwandelingen in Salland onder de titel 'Van recreatief medegebruik tot Agrotourisme: langs het Tuinpad van Overijssel'.

Sinds deze zomer heeft Drente ook zoiets in de aanbieding! De eveneens groen-wit gemarkeerde Zwarte Gat- en Spookmeerroutes rond het dorpje Zuidwolde, iets ten zuiden van Hoogeveen en ten oosten van Meppel. Beide zijn zo'n 25 km lang en onderdeel van een tweedaags boeren-wandelarrangement met alles d'r op en d'r an: logies & ontbijt, lunches, diner, koffie of thee en rondleidinkjes op de boerderij, gidsje met routebeschrijving, -kaartjes en info over openbaar vervoer. En dit alles voor f 150 per persoon. Als touroperator fungeert hier de plaatselijke afdeling van de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO) te Zuidwolde en wel in de persoon van Geesje Mulder in Veeningen. Volgens haar bestaan 45 van de in totaal 50 km uit onverharde bos-, heide-, veen-, weiland- en schouwpaden of iets bredere zand- en veldwegen, d.w.z. maar liefst 90% van de route ... zoiets begint zeldzaam te worden in Nederland. Veelbelovend!

Vladimir Mars

* Folder/inschrijfformulier: NLTO, afd. Zuidwolde, p/a Geesje Muller, 0528-391406, b.g.g. 371313.

Provincie Noord-Holland

Zoals bekend heeft onze vereniging als landelijk actiepunt 'Waterschappen en Wandelen' gekozen. Er waren al waterschapsgroepjes van Te Voet actief in Zuid-Holland en Gelderland. Sinds deze zomer is ook de afdeling Noord-Holland met dit thema aan de slag gegaan.

Enkele leden (m.n. René van der Haar, Harm Piek, Fred Triep en ondergetekende) hebben zich al enige malen over stafkaarten en rapporten gebogen en enkele in het veld reeds geconstateerde knelpunten geselecteerd.

Knelpunten waarvan het vermoeden bestaat dat ze op de wegenlegger staan en dus conform de Wegenwet openbaar en 'fysiek' toegankelijk moeten zijn of zich op een dijkje bevinden dat in beheer, onderhoud of zelfs eigendom is van het betrokken waterschap.

Het gaat om de grotendeels groene ringkades van de Graftmeerpolder, ten zuidwesten van Graft-De Rijk, van de Markerpolder bij Marken-Binnen en van enkele onverharde weggetjes in de naburige Starmeerpolder.

Een onderzoekje in de provinciale wegenleggers van de (vroegere) gemeenten Graft, Akersloot en Wormer heeft al uitgewezen dat de zaken vrij gecompliceerd liggen. De betrokken kades of wegen zijn niet (meer) openbaar c.q. nooit openbaar geweest. In dat laatste geval komt het dus op de

medewerking van met name het waterschap aan. Van Waterschap Het Lange Rond te Alkmaar weten we, dat het in principe niet onwillend tegenover recreatief medegebruik van zijn dijken, kades, oevers en terreinen staat.

Na een gezamenlijke verkenningstocht in oktober gaan we met Het Lange Rond praten om te kijken in hoeverre ze hier concreet aan mee willen en kunnen meewerken. Wij zullen hen zeker wijzen op het feit, dat er bij het ministerie van LNV nog steeds de mogelijkheid bestaat om voor de nodige overstapjes, vlonders of bruggetjes (en zelfs markeringen en infopanelen!) een bijdrage van 50% in de kosten te krijgen. Dit in het kader van de subsidieverordening Waterschappen en Recreatief medegebruik.

Vladimir Mars

* Meer informatie: Vladimir Mars, 020-4860591 (privé) of 6841282 (telefoon/fax).

Tour du Brabant Wallon (TBW)

Een alternatieve GR in België

Waals-Brabant is een zacht-heuvelend wandelparadijs rond Wavre, Waterloo en Nivelles – iets ten zuiden van Brussel en makkelijk bereikbaar per trein vanuit Nederland. Doorsneden door meer dan 850 kilometer aan bewegwijzerde dagtochten, per gemeente gebundeld en beschreven in rijk geïllustreerde folders met bijbehorende kaarten.

Vrijwel onopgemerkt verscheen reeds vorig jaar een meerdaagse, rood-blauw gemarkeerde rondtocht: de Tour du Brabant Wallon, afgekort als TBW. In de vorm van een lange, platte lus van 215 km lang, op twee plekken doorsneden door korte, eendaagse doorsteekjes. Daardoor leent de TBW ook zich uitstekend voor rondtochten van enkele dagen. Iets voor dit najaar? Weer eens wat anders dan de Ardennen met z'n saaie kerstboombossen, het favoriete wandeloord van veel Hollanders in voor- en najaar. Overigens is de TBW niet in het bestaande netwerk van de Waalse Grande Randonnée's (GR's) opgenomen. In de verzorgd uitzijnde 'topoguide' wordt nergens melding gemaakt van het bestaan van andere meerdaagse en gemarkeerde tochten, zoals de kruisende GR's 12 (Parijs-Brussel), 126 (Brussel-Membre-sur-Semois) of 579 (Brussel-Luik). Jammer! De Waalse wandelsportclub La Godasse Rebecq die deze route samen met de provincie verwezenlijkte, getuigt hiermee van een verfoeilijke hokjesgeest, die gelukkig in ons land

al aan het verdwijnen is. Of is er bij de Waalse Brabanders 'slechts' sprake van vergeetachtigheid? De topoguide heeft een voor Nederlandse begrippen nogal ongewoon groot en vierkant formaat van 21 x 22 cm. Ongeschikt voor borst- of binnenzak en nageaapt van de nieuwe serie Vlaamse Lange-aftands Fietsgidsen. Wäl komen de prachtige topografische routekaarten van de NGI in hun vernieuwde opmaak en leurstelling zo veel beter tot hun recht! En zijn eventuele af- of doorsteekjes door het groter kaartoppervlak overzichtelijker geworden. Sowieso is dit een nieuwigheid voor Belgische topogidsen: routekaarten in veelkleur! Wat dat betreft liggen die kaaskoppen van SLAW & NIVON een straatlengte voor. Een goed voorbeeld van de befaamde Wet van de Remmende Voorsprong: de Walen en later ook de Vlamingen zijn in navolging van de Fransen veel eerder met GR-routes en -gidsen begonnen dan de Hollanders. De laatsten krijgen nu een Premie op hun vroegere Achterstand. Dialectiek van de Vooruitgang noemde de geschiedsfilosof Jan Romein dat ooit. Een verder minpunt van de gids is het ontbreken van een etappe-indeling en praktische informatie overovernachtings- en ravitailleringadressen en over openbaar vervoer. Voor dat laatste wordt wel naar allerlei adressen verwezen. Maar de ervaring leert dat veel trekkers terwille van de planning juist vantevoren over die info willen beschikken.

Vladimir Mars

Tour du Brabant Wallon. Circuit pédestre de 215 km. Topoguide (Fédération Touristique de la Province du Brabant Wallon), 1996, vierkante ringband met stap-voor-stap beschrijving en topografische routekaarten 1:25.000 in veelkleur, in plastic map samen met kaartloze Nederlandstalige versie, f 19,50.

De Ardennen

Alweer een nieuwe gids over de Ardennen van Julien van Remoortere. Houdt die man dan nooit op? Al eerder verschenen: Groot Wandelboek Ardennen, Groot Natuurwandelboek Ardennen, Avontuurlijk Wandelen in de Ardennen, Wandelen langs de mooiste Ardense dorpen en Wandelboek Ardense Rivieren. Melken veel-schrijver Julien en zijn uitgever de formule niet te veel uit? Is dat niet erg verwarrend, al die sterk op elkaar lijkende titels? Maar nee, bij nader inzien blijkt het hier niet om een nieuwe titel te gaan, maar om een gewijzigde en sterk uitgebreide herdruk van zijn eerdere Groot Natuurwandelboek Ardennen. Maar dat lees je pas in het inleidende hoofdstuk: 'Het verschil met de vorige uitgaven bestaat vooral hierin, dat we nu nog meer aandacht besteed hebben aan natuurreservaten en arboreta. De wandelingen voeren naar, door of langs niet minder dan 55 natuurreservaten of delen ervan en door de belangrijkste vrij te bezoeken arboreta van de Ardennen.

Dit houdt in dat ongeveer drievierde van de beschreven wandelingen volkomen nieuw zijn.

De overige werden overgedaan en de beschrijving ervan geactualiseerd'. Belazert Remoortere hier de kluit? Of is dit juist een intelligente aanpassing en aanvulling van oude titels en wandelingen met het oog op nieuwe, natuur-historische invalshoeken? Een kwestie van groene 'recycling'? Ik hou

het maar op 't laatste. Want eerlijk gezegd, in een interview dat Frank Filippo in maart 1996 met hem had komt Remoortere zeer overtuigend over als hij het over zijn fascinatie voor de Ardennen heeft: 'We dachten eerst dat we na twee jaar klaar zouden zijn met die Ardennen. Maar hoe meer wij daar komen, hoe meer wij ontdekken.' Toch zou ik het als boekhandelaar an consument wel op z'n plaats vinden als duidelijk op de omslag of in de ondertitel van de gids vermeld zou worden in hoeverre het nieuw of oud is. Alhoewel, consument: de rondjes zijn voor mij zelf te kort (gemiddeld zo'n 8 km) en alleen met een auto te bereiken. N.v.t. dus. En het kaartmateriaal is naadje. Goede stafkaarten zijn dus onontbeerlijk. En als je die toch moet aanschaffen, kan je net zo goed zälf wat routes uitzetten. Dan leer je pas ächt de Ardennen ontdekken, net als Julien zelf.

Vladimir Mars

* Julien van Remoortere, Wandelboek Ardense Natuurreservaten, 100 lusvormige wandelingen langs de natuurreservaten en arboreta van de Ardennen. Uitgeverij Lannoo in de serie Dicht-bij-huisgidsen, 1997, 454 p., schetskaartjes in zwart-wit met rode route-opdruk, f 45,00.

Honden

Wandelen vind ik een heerlijke ontspanning. Ondanks dat ik midden in de Randstad woon, weet ik altijd wel een leuke route te vinden. Maar ik heb een hond, waar ik erg veel van hou. En ik vind, sinds ik mijn hond heb, dat ik hem moet meenemen. Ik vind zonder hem wandelen eigenlijk niet meer kunnen. Hij vindt het zo leuk! Maar dan komt het probleem. Waar in Nederland kan je nog lekker met je hond los wandelen? Zelfs hele gebieden zijn voor honden verboden, ook al zitten ze aan de lijn. Ik vraag me af, of er in de wandelwereld meer mensen zijn zoals ik. En hoe lossen zij dat op? Of heeft *Te Voet* een bepaald standpunt over wandelen met de hond, wel of niet vast. Ik zou er voor willen pleiten at er een soort overzicht groeit van gebieden, waar de hond in

mag, wel of niet aangelijnd: de Nederlandse Hondenwandelatlas.

Tijn Noordenbos en zijn hond Guus

Commentaar redactie

Nederland heeft, zoals bekend, nog maar weinig natuur, laat staan natuur waarin allerlei diersoorten de nodige rust vinden om zich te handhaven. De rode lijsten met bedreigde diersoorten spreken in dat opzicht boekdelen. Loslopende honden verstoren de rust en vormen vaak een directe bedreiging voor op de bodem broedende vogels, schapen, grazers e.d. Niet alleen de verstoring van nesten, maar alleen als de geur van urine kan tot gevolg hebben dat vogels een gebied verlaten. In veel natuurgebieden is het daarom verplicht honden (kort) aangelijnd te houden. In de praktijk blijkt helaas, dat veel hondenbezitters zich niet aan een dergelijk voorschrift houden uit onwetendheid, onverschilligheid of vanuit de gedachte 'Mijn Fikkie doet toch niets' (waarbij de vraag rijst of de hond zelf dat ook weet). Vaak rest de terreinbeheerder dan niet anders dan de toegang met honden geheel te verbieden om de natuurwaarden van een gebied in stand te houden. Dat hierbij, zoals meestal, de goeden onder de slechten lijden is natuurlijk jammer, maar onvermijdelijk. Een goede oplossing voor dit probleem zien wij ook niet direct.

Loslopende honden niet alleen een Nederlands probleem. Opname langs de South Downs Way, Engeland. (Foto Jan Hogenbirk)

REGIO-CONTACTADRESSEN

GRONINGEN, FRIESLAND, DRENTE	GELDERLAND
Lineke Withaar	Ton Schipper
Reinder Brolsmawel 21	Kleine Kampen 116
8915 DE Leeuwarden	3911 PM Rhenen
058-2155492	0317-617644
NOORD-HOLLAND	ZEELAND
Wouter Kleijn	Pieter Porrey
Ruyschstraat 94'''	Nieuwe Haven 19-21
1091 CG Amsterdam	4331 JX Middelburg
020-6944147	0118-640942
OVERIJSEL	UTRECHT
Gé Westgeest	Nico Hoogerbrug
Ganzenmarkt 22	Barmsijs 37
7631 EN Ootmarsum	3435 BM Nieuwegein
0541-293351	030-6040722
ZUID-HOLLAND	NOORD-BRABANT
Jan Rijsburger	Emilie Koolen
Straat van Ormoes 119	Lieshoutseweg 1
2622 KD Delft	5735 BA Aarle-Rixtel
015-2622231	0492-381977
per 15/11/97: Voorstraat 36	ZUID-LIMBURG
3135 HX Vlaardingen	Nog geen contactpersoon. Geïnteresseerden voor deze post kunnen contact opnemen met de secretaris.

Pied à terre

kaarten en gidsen voor actieve vakanties
maps and guidebooks for outdoor leisure

Singel 393

1012 WN Amsterdam

tel (020) 627 44 55

fax (020) 620 89 96

winkel open: ma - vr 11.00 - 18.00 uur

koopavonden: zaterdag 10.00 - 17.00 uur
donderdag 1 april - 1 sept.
en donderdag voor sint en kerst 18.00 - 21.00 uur

gelegen in het centrum,

achter

het Spui:

tramlijnen

1, 2, 5 of 11

vanaf CS

Postorderservice op schriftelijke bestelling: vraag gratis Leveringsprogramma aan! Pin-mogelijkheid

Frankeren

als

brief

Ledenadministratie Te Voet

Waldecklaan 24

1405 CR Bussum